

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет педагогічної освіти

Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

КЛЮЧИНСЬКА МАРТА ВАСИЛІВНА
ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ (КІНЕЦЬ
XX – ПОЧ. XXI СТОЛІТТЯ): ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Магістерська робота

галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 011 «Освітні, педагогічні науки»

Науковий керівник:

професор кафедри загальної педагогіки

та педагогіки вищої школи

доктор педагогічних наук

Караманов О. В.

Львів-2021

ЗМІСТ

АНОТАЦІЯ	3
ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1. СТАНОВЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ КІНЦЯ ХХ – ПОЧ. ХХІ СТОЛІТТЯ	10
1.1. Культурно-національне підґрунтя музичної освіти	10
1.2. Нормативно-методична база загальної музичної освіти (ЗДО, ЗЗСО)	18
1.3. Педагогічні погляди та ідеї музичного виховання видатних музикантів-педагогів України	27
Висновки до першого розділу	
РОЗДІЛ 2. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МУЗИЧНІЙ ОСВІТІ	36
2.1. Актуальність використання інноваційних технологій у ЗЗСО	36
2.2. Інтерактивні технології – сучасні методи навчання на уроках музичного мистецтва	41
2.3. Музика – засіб сугестивної технології та сугестія у навчанні музичного мистецтва в закладах загальної середньої освіти	49
Висновки до другого розділу	
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН ТА НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МУЗИЧНОЇ ОСВІТИ У ЗЗСО	56
3.1. Аналіз результатів емпіричного дослідження, щодо надання музичної освіти у ЗЗСО	56
3.2. Методичні рекомендації модернізації загальної музичної освіти у ЗЗСО	64
Висновки до третього розділу	
ВИСНОВКИ	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	74
ДОДАТКИ	83

АНОТАЦІЯ

Ключинська М. В. Тенденції розвитку музичної освіти в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття): порівняльний аналіз. Науково-дослідницька кваліфікаційна праця на правах рукопису для здобуття другого рівня вищої освіти за кваліфікацією: магістр освітніх, педагогічних наук, професіонал з управління та експертизи освітнього простору, викладач, за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». ЛНУ ім. І. Франка, Львів 2021.

Робота присвячена дослідженню становлення і розвитку неспеціалізованої обов'язкової загальної музичної освіти України (кінця ХХ – поч. ХХІ ст.) в історичному контексті. Проведено аналіз нормативно-методичного забезпечення освіти України з метою виявлення подальших тенденцій вдосконалення музичної освіти у загальноосвітніх установах.

Досліджуючи сучасний стан освітнього процесу мистецької галузі знань, а саме музичного мистецтва у ЗЗСО на основі проведеного емпіричного дослідження серед здобувачів початкової та базової загальної середньої освіти, визначено актуальність та необхідність впровадження інноваційних технологій навчання музичного мистецтва чи інтегрованого курсу «мистецтво», зокрема інтерактивних, сугестивних технологій і прийомів музейної педагогіки на уроках для створення ефективного освітнього простору.

У першому розділі розглянуто значення музичної освіти для формування особистісних якостей та необхідності уміння сприйняття творів музичного мистецтва, як ключового компонента культури кожного народу опираючись на дослідження В. Шультіної, О. Михайличенко, Г. Падалка, О. Рудницької, О. Олексюк, О. Ростовського, Ю. Алієва. Зазначено важливість творення та розбудови національної музичної школи незалежної України, а також розробку освітніх програм на національному підґрунті. Розглянуто основні принципи сучасної освіти, проаналізовано законодавчі документи загальної музичної освіти (ЗДО, ЗЗСО): закони України про освіту, державні стандарти, освітні

програми, інструктивно-методичні рекомендації, програми розвитку дитини, де важливим завданням є набуття культурної компетентності. Визначено суть і актуальність концепцій вітчизняних педагогів-музикантів XIX, XX, XXI ст., щодо музичного виховання та навчання дітей. Перелічено їх творчий доробок, який став фундаментом музичного репертуару освітніх програм дисципліни «музичне мистецтво», «мистецтво», а також програм розвитку дітей дошкільного віку.

У другому розділі визначено важливість інноваційного підходу до процесу навчання на основі особистісно-орієнтованого принципу освіти, застосування нетрадиційних форм, методів, типів уроків музичного мистецтва та актуальність міждисциплінарної інтеграції, особливості використання інтерактивних, сугестивних технологій навчання та прийомів музейної педагогіки на уроках мистецтва з метою створення ефективного середовища навчання у ЗЗСО враховуючи прогрес та вимоги сучасного суспільства.

У третьому розділі проаналізовано результати анкетування здобувачів загальної середньої освіти щодо сучасного стану надання музичної освіти у ЗЗСО та рекомендовано стратегічні напрями вдосконалення загальної музичної освіти відповідно інтересів учнів XXI століття.

Ключові слова: музична освіта, музичне мистецтво, культурна компетентність, державні стандарти, освітній простір, інновація, інтерактивні технології, сугестопедія, творчість, музичний репертуар.

SUMMARY

Kliuchynska M. V. Trends in the development of music education in Ukraine (late XX - early XXI century): a comparative analysis. Research qualification work on the rights of a manuscript for obtaining the second level of higher education by qualification: master of educational, pedagogical sciences, professional in management and examination of educational space, professor, specialty 011 "Educational, pedagogical sciences". LNU named after I. Franko, Lviv 2021.

The work is devoted to the study of the formation and development of non-specialized compulsory general music education in Ukraine (late XX - early XXI century) in the historical context. An analysis of the normative and methodological support of education in Ukraine was conducted in order to identify further trends in the improvement of music education in secondary schools.

Investigating the current state of the educational process of the art field of knowledge, namely music art in secondary schools on the basis of empirical research among students of primary and basic secondary education, identified the relevance and necessity for innovative technologies of music education or integrated course "art", including interactive, suggestive technologies and techniques of museum pedagogy in lessons to create an effective educational space.

The first section considers the importance of music education for the formation of personal qualities and the need for the ability to perceive works of musical art as a key component of the culture of each nation based on research by V. Shulgina, O. Mykhailychenko, G. Padalko, O. Rudnytska, O. Oleksyuk, O. Rostovskyi, Y. Aliyev. The importance of creation and development of the national music school of independent Ukraine, as well as the development of educational programs on a national basis is noted. The basic principles of modern education are considered, legislative documents of general music education (ZDO, PI (preschool institution), ZOSh, GES (general education school or secondary school) are analyzed: laws of Ukraine on education, state standards, educational programs, instructional and methodical recommendations, child development programs where acquisition of cultural competence is an important task. The essence and relevance of the concepts of domestic teachers-musicians of the XIX, XX, XXI centuries, concerning musical education and training of children are determined. Their creative contribution, which became the foundation of the musical repertoire of educational programs in the discipline of "musical art", "art", as well as programs for the development of preschool children is listed.

The second section identifies the importance of an innovative approach to the learning process based on the personality-oriented principle of education, the use of non-traditional forms, methods, types of music lessons and the relevance of interdisciplinary integration, features of interactive, suggestive learning technologies and museum pedagogy techniques in art lessons in order to create effective learning environment in general education schools, taking into account the progress and requirements of modern society.

The third section analysis the results of a questionnaire of general secondary education students on the current state of music education in secondary schools and recommends strategic directions for improving general music education in accordance with the interests of students of the XXI century.

Key words: music education, music art, cultural competence, state standards, educational space, innovation, interactive technologies, suggestopedia, creativity, music repertoire.